

VIJEĆE EUROPE
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

ČETVRTI ODJEL
KONAČNA ODLUKA
O DOPUŠTENOSTI

Zahtjeva br. 48773/99
Ljubiša ANĐELKOVIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava, zasjedajući 18. listopada 2001. godine u vijeću u sastavu

- g. G. RESS, *predsjednik*
- g. A. PASTOR RIDRUEJO,
- g. I. CABRAL BARRETO,
- gđa N. VAJIĆ,
- g. J. HEDIGAN,
- g. M. PELLONPÄÄ,
- gđa S. BOTOCHAROVA, *suci*
- i. g. V. BERGER, *tajnik Odjela*

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen 8. veljače 1999. godine i registriran 14. lipnja 1999. godine,
uzimajući u obzir djelomičnu odluku od 30. svibnja 2000.,
uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena država i odgovor na očitovanje koje je dostavio podnositelj zahtjeva,
nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, Ljubiša Anđelković, hrvatski je državljanin, rođen 1927. godine i živi u Zagrebu. Pred Sudom ga zastupa gđa Jadranka Sloković Glumac, odvjetnica iz Zagreba. Tuženu državu zastupa njena zastupnica, gđa Lidija Lukina-Karajković.

A. Okolnosti predmeta

Činjenično stanje predmeta, kako su ga navele stranke, može se sažeti kako slijedi.

Podnositelj zahtjeva bio je na službi u Jugoslavenskoj narodnoj armiji (JNA) te je 1978. godine umirovljen. Vojna mu je mirovina utvrđena prema činu i godinama službe, a isplaćivao ju je Savezni mirovinski fond. Isplate su obustavljene u prosincu 1991. godine, nakon raspada Savezne Republike Jugoslavije.

No, 12. prosinca 1992. godine Republički fond mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske, Područna služba u Zagrebu, utvrdio je mirovinu podnositelja zahtjeva od 1. listopada 1992. godine u iznosu od 63.22% od iznosa koji je primao do prosinca 1991. godine.

28. veljače 1993. godine podnositelj zahtjeva žalio se na tu odluku. 16. travnja 1993. godine žalbeno povjerenstvo Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske – Centralna služba u Zagrebu odbilo¹ je žalbu podnositelja zahtjeva. Podnositelj zahtjeva nije pokrenuo postupak pred Upravnim sudom radi pobijanja ove odluke.

Tijekom 1991. i 1992. godine i 18. listopada 1993. godine Sabor je donio nekoliko zakona koji su uredili pitanje mirovinskih prava časnika bivše JNA. Ti su zakoni, između ostalog, ponovili da mirovine časnika bivše Jugoslavenske vojske treba utvrditi u iznosu od 63.22% od iznosa koji su primili u prosincu 1991. godine.

28. prosinca 1988. godine podnositelj zahtjeva osporio je ustavnost tih zakona. Prigovorio je da su ti zakoni povrijedili njegova vlasnička prava time što su propisali smanjenje njegove vojne mirovine, te da su izvršili diskriminaciju protiv njega time što mirovine ostalih kategorija građana nisu bile smanjene.

20. siječnja 1999. godine Ustavni sud Republike Hrvatske obustavio je postupak povodom tužbe podnositelja zahtjeva budući da je 1. siječnja 1999. godine ponovno donesen novi zakon koji uređuje mirovinska prava svih hrvatskih građana.

B. Mjerodavno domaće pravo

¹ engleski “dismissed”, termin koji Sud upotrebljava i za dva termina na hrvatskom jeziku – “odbaciti” i “odbiti”, op.prev.

Mjerodavne odredbe Ustavnog zakona o Ustavnom sudu iz 1991. («Narodne novine» 13/1991) godine glase kako slijedi:

Članak 15.

“Svatko ima pravo predložiti pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti zakona.....”

Članak 23., stavak 2.²

“Svatko čija su prava povrijeđena odlukom koja se temelji na propisu koji je proglašen neustavnim ili nezakonitim može tražiti izmjenu odluke od tijela koje ju je donijelo...”

Članak 27.³

“Ustavni sud će obustaviti postupak za ocjenu ustavnosti propisa koji su ukinuti ili usklađeni s Ustavom i zakonom dok je taj postupak u tijeku pred Ustavnim sudom.”

Članak 28., stavak 1.⁴

“Svatko tko smatra da mu je povrijeđeno neko ustavno pravo odlukom sudbenog ili upravnog tijela ili nekog drugog tijela koje ima javne ovlasti, može podnijeti ustavnu tužbu Ustavnom sudu.”

Članak 30.⁵

“Odlukom kojom usvaja ustavnu tužbu Ustavni će sud ukinuti pobijanu odluku i vratiti predmet na ponovni postupak.”

PRIGOVOR

Podnositelj zahtjeva prigovara činjenici što je Ustavni sud propustio odlučiti o njegovoj ustavnoj tužbi, već je samo obustavio postupak zbog donošenja novog zakona.

² Prijevod s engleskog. Izvorno, članak 23., stavak 2. glasi: “Svatko kome je povrijeđeno pravo pravomoćnim pojedinačnim aktom donijetim na osnovi ukinutog zakona ili drugog ukinutog ili poništenog propisa ima pravo tražiti od nadležnog tijela izmjenu tog pojedinačnog akta ...”, op.prev.

³ Prijevod s engleskog. Izvorno, članak 27. glasi: “Ako tijekom postupka osporeni akti prestanu važiti ili budu usklađeni s Ustavom i zakonom, Ustavni sud će obustaviti postupak.”, op. prev.

⁴ Prijevod s engleskog. Izvorno, članak 28. stavak 1. glasi: “Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je odlukom sudbene, upravne vlasti, ili drugih tijela koje imaju javne ovlasti povrijeđeno jedno od Ustavom utvrđenih sloboda i prava čovjeka i građanina.”, op.prev.

⁵ Prijevod s engleskog. Izvorno, članak 30. glasi: “Odlukom kojom se usvaja tužba ukida se osporeni akt kojim je povrijeđeno ustavno pravo i vraća nadležnom organu na ponovni postupak.”, op.prev.

PRAVO

Podnositelj zahtjeva prigovara da Ustavni sud nije odlučio o njegovom prijedlogu za ocjenu ustavnosti zakona donesenih 1991., 1992. i 18. listopada 1993. godine. Sud će ispitati ovaj prigovor na temelju članka 6. Konvencije, čiji mjerodavni dio glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud...ispita njegov slučaj.“

Vlada navodi da je ovaj zahtjev nesukladan *ratione personae* s odredbama Konvencije, jer se predmet tiče apstraktne ocjene ustavnosti zakona koji su poslužili kao osnova za smanjenje vojne mirovine podnositelja zahtjeva. Takav postupak ne uključuje utvrđivanje građanskih prava podnositelja zahtjeva, već se isključivo bavi pitanjem je li sporni zakon u skladu s Ustavom. Jesu li odlukama nižih tijela povrijeđena osobna građanska prava podnositelja zahtjeva Ustavni sud može ispitati u postupku pokrenutom povodom ustavne tužbe pojedinca. Međutim podnositelj zahtjeva nije podnio pojedinačnu ustavnu tužbu kojom bi pobijao odluke upravnih tijela i Upravnog suda koje su mu smanjile vojnu mirovinu.

Vlada nadalje navodi da zbog istih razloga podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća sredstva.

Podnositelj zahtjeva tvrdi da ga je odluka Ustavnog suda kojom se obustavlja postupak povodom njegove ustavne tužbe, u kojem je tvrdio da mu je povrijeđeno njegovo pravo na vlasništvo i da je bio diskriminiran, lišila pristupa sudu, jer domaće vlasti nisu odgovorile na njegove zahtjeve.

Sud smatra da nije potrebno ispitati sukladnost zahtjeva *ratione personae* ili pitanje iscrpljenja domaćih sredstava, jer je zahtjev u svakom slučaju nedopušten iz sljedećih razloga.

Sud podsjeća da je morao proučiti pitanje primjenjivosti članka 6, stavka 1. Konvencije na postupak pred Ustavnim sudom u jednom broju slučajeva. Prema dobro utvrđenoj sudskoj praksi vezanoj uz ovo pitanje (vidi presudu Deumeland v. Germany od 29. svibnja 1986., Serija A, br. 100, str. 26, st. 77; presudu Bock v. Germany od 29. ožujka 1989., Serija A, br. 150, str. 18, st. 37; presudu Ruiz-Mateos v. Spain od 23. lipnja 1993., Serija A, br. 262, str. 19, st. 35 i presudu ~~Stiann~~ v. Germany od 16. rujna 1996., *Reports* 1996-IV, str. 1171, st. 39) mjerodavni test za utvrđivanje može li se postupak pred Ustavnim sudom uzeti u obzir pri ocjeni razumnosti duljine postupka, je pitanje može li rezultat postupka pred Ustavnim sudom utjecati na ishod spora pred redovnim sudovima.

U predmetu Ruiz-Mateos, Sud je također utvrdio da se članak 6., st. 1. primjenjuje na postupke pred Ustavnim sudom iz motrišta poštenog suđenja (vidi naprijed navedenu presudu, str. 23-24, st. 55-60). Sud je držao da je, iako nije bio pozvan donijeti apstraktnu odluku o primjeni članka 6., st. 1. na Ustavne sudove općenito, ipak morao utvrditi je li u predmetu u kojem je odlučivao došlo do negativnog utjecaja na prava podnositelja zahtjeva zajamčena tom odredbom (ibid., st.

57.). Sud je nadalje uočio da su pokretanjem pitanja o ustavnosti podnositelji zahtjeva koristili jedino – i neizravno - njima dostupno sredstvo prigovora protiv ometanja svog prava na vlasništvo (ibid., st. 59.). Iz toga slijedi da postupci pred Ustavnim sudom u načelu nisu izvan domašaja članka 6., st. 1.

U predmetu *Sißmann*, Sud je utvrdio da se članak 6. primjenjuje čak i kad postupak pred Saveznim ustavnim sudom nije ‘nastavak’ postupka pred redovnim sudovima. U tom se predmetu podnositelj zahtjeva žalio izravno Saveznom ustavnom sudu bez prethodnog pokretanja postupka pred redovnim građanskim sudovima (vidi naprijed spomenutu presudu, str. 1164, st. 16-17.). Sud je temeljio svoj zaključak na utvrđenju da je spor u vezi iznosa prava na mirovinu podnositelja zahtjeva novčane prirode, da se neosporno tiče građanskog prava u smislu članka 6. (ibid., str. 1171, st. 41.) i da je jedini put kojim gosp. *Sißmann* može nastaviti daljnje rješavanje tog spora podnošenje žalbe Saveznom ustavnom sudu u kojoj je naveo povredu svog ustavnog prava na vlasništvo (ibid., str. 1171, 1172, st. 42).

U predmetu *Pauger v. Austria* Sud je utvrdio da se članak 6., st. 1. primjenjuje na postupak pred Ustavnim sudom, jer je jedino sredstvo kojim je gosp. *Pauger* mogao pobijati odluke upravnih vlasti bilo podnošenje zahtjeva Ustavnom sudu, jer jedino on može odlučiti o ustavnosti spornih zakonskih odredbi. Da je on utvrdio da su te odredbe neustavne, bile bi proglašene ništavnim, a mirovinska bi prava podnositelja zahtjeva bila ponovo utvrđena (vidi presudu *Pauger v. Austria* od 28. svibnja 1997., *Reports 1997-III*, str. 894, st. 47.).

Međutim u ovom se predmetu postupak pred Ustavnim sudom razlikuje od naprijed navedenih predmeta u nekim značajnim vidovima. U ovom je predmetu mirovina podnositelja zahtjeva smanjena 12. prosinca 1992. godine od strane Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika, Područna služba u Zagrebu. Nakon što mu je odbijena žalba, podnositelj zahtjeva nije pokrenuo postupak pred upravnim sudom.

Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva imao na raspolaganju mogućnost da odluke o smanjenju njegove vojne mirovine budu ispitane, tako što bi pokrenuo postupak pred Upravnim sudom. Osim toga, u slučaju da je podnositelj zahtjeva bio nezadovoljan s odlukama tog suda, bio bi mogao podnijeti ustavnu tužbu izravno napadajući ustavnost odluka nižih tijela. U tom postupku Ustavni bi sud imao mogućnost odlučiti o sporu o iznosu mirovine na koji je podnositelj zahtjeva imao pravo, a koje pravo je novčane prirode te bi se prema tome na taj postupak primijenio članak 6.

No, podnositelj zahtjeva propustio je iskoristiti navedena pravna sredstva. Umjesto toga on je podnio zahtjev za ocjenu ustavnosti zakona donesenih 1991., 1992. i 18. listopada 1993. godine koji uređuju mirovinska prava bivših oficira JNA.

Međutim, u tom postupku Ustavni sud nije mogao ispitati odluke nižih tijela koje su smanjile vojnu mirovinu podnositelja zahtjeva, već je od njega samo traženo da odluči na apstraktan način o ustavnosti tih pobijanih zakona.

Stoga taj postupak nije bio odlučan za utvrđivanje građanskih prava podnositelja zahtjeva te se prema tome na njega ne primjenjuje članak 6. Konvencije.

Iz toga slijedi da je zahtjev kako je podnesen Sudu nesukladan *ratione materiae* s odredbama Konvencije u smislu članka 35., stavka 3., te se mora odbaciti u skladu sa člankom 35., stavkom 4.

Iz tih razloga, sud jednoglasno

proglašava preostali dio zahtjeva nedopuštenim.

Vincent BERGER
tajnik

Georg RESS
predsjednik